

Vai Vācijā vēl iespējams savs teātra ansamblis?

SARUNA PAR NĀKOTNI
AR MARIANNU ZILI

Kapteinis gan aizbraucis, tas tiesa, to būtu darījis katrs, kam vien kāda iespēja. Nule lasījām, ka režisors Jānis Zariņš ir Londonā un viņa domas jau pieder nākotnei un darbam. Bet latviešu teātra Flying Enterprise Vācijā vēl neliekas būt dibenā, kaut emigrācijas bangas to mētā pa ikdienas un nākotnes vīziju nepārskatāmo okeanu... Ir galvas un sirdis, kam neliek miera mūsu šejienes skatuves kuģa turpmākais liktenis.

Nē, tā nav, ka Vācijā vairs nebūtu profesionālu aktieru. Apmeklētājs Augustdorfā nevar neiegriesties pie Mariannas Ziles, kas pati sevi dēvē par latviešu teātra čigānu — tur ir Nacionālais teātris, kur māksliniece 1938. g. sākusi skatuves gaitas, tur ir Liepājas teātris, tur ir Ceļojošais un vēl reiz Nacionālais un beidzot Mērbekas teātris. Beidzot? Ir tēlots turpat jau 15 gadu, bet tās taču vēl nav beigas!

Aizpīpēsīm labas angļu joslās cigaretes, apsēdīsīmies blakus māksliniecei pie skatuves metiem, portretiem un kostīmzīmējumiem rotātas sienas un paklausīsīmies, ko stāsta rampas gaismas savaldzināts gars, meklējot atslogojumu no trimdas pieticības un dzīves grūtumiem: „Mēs varētu, mēs varētu vēl kaut ko darīt. Lat-

viesi mīl teātri, par to liecina daudzas entuziastu un diletantu kopas. Bet atstāt iniciatīvu iesācēju rokās nav ne labi, ne pareizi. Profesionāls mākslinieks vienmēr spēs izveidot dotības, kas slēpjas apdāvinātā diletantā, bet pašam iesācējam būs grūti to veikt. Un mums Vācijā vēl var savākt mazu kodoļu, kas reizē būtu smaguma nesējs, inspirātors un audzinātājs. Vai gribat dzirdēt? Te pirmā vietā jāmin Lilija Jaunsudrabiņa, — jā, jā, tā pati, ko jūs domājat — Šteplera kundze un Jāņa Jaunsudrabiņa meita. Viņai ir sava liela prakse īpaši režijas un iestudējuma ziņā, viņa arī tagad strādā ar maziem vācu ansambļiem Bīlefeldā. Un kur tad darbs Latvijā, Liepājas jaunajā un Ceļojošā teātrī, kā arī režisores gaitas provincē. Vācijā angļu joslā sardžu vīra ietēru nes arī Rēzeknes teātra ilggadīgais aktieris Edgars Podis, kas šūpojis arī uz Mērbekas skatuves dēļiem. Man jau ir abu viņu piekrišana. Un tad es pati.”

Pie šī pēdējā kautrīgā tēkuma jāpiebilst, ka Marianna Zile nav vairs

varējusi pretoties masku burvībai, kopš beigusi Čehova dibināto teātra skolu pie mūsu aktieru arodbiedrības, kas savā laikā darbojās konservātorijas telpās Rīgā.

Marianna Zile audzina trešo dēlu, drosmīgi pretojas trimdas nedienām un ir galva rīdēt savu laiku un darbu Latviešu teātra trupas radīšanai Vācijā

„Un tad,” māksliniece strauji turpināja, „šim kodolam jāpievieno daži iesācēji, to vidū ir apdāvinātās A. Steinberga, E. Hāznere, A. Priedīte uc. Jūs jautājat, kas gleznos dekorācijas? Te viņš ir — mans vīrs Pauls Graubiņš.”

Tagad apmeklētājs uzzina, ka telpā redzamie meti un zīmējumi ir mājaslēva darbs, un arī to, ka viņš ir tēlnieka Zemdegas audzēknis kopš Latvijas un jau devis dekorācijas Zagļu inscenējumam Augustdorfā pagājušā gada decembrī.

„Un repertuārs? Profesionāļiem kopā ar iesācējiem būtu pa spēkam pat Skroderdienas Silmačos. Protams, ir jāmaina iestudējumu koncepcija pašos pamatos — Mērbekas un Eslingenas teātra skaistie laiki, kas reizē arī izlutināja publiku, ir gaŗām. Mums jāzina — vai gribam citu, ne vairs tādu teātri, vai arī gribam palikt pavisam bez tā? Nākotnē, ja vien izdotos ansamblī noorganizēt, jāatsakās no skatuves ietēpa krāšņuma, jā-

vienkaršo līdzekļi, viss jākoncentrē uz spēli, uz pašu aktieri. Un jāpievadina skatītājs pie citām mērauklām. Es ceru, ka viņš to labprāt darīs, būdams teātra mīļotājs.”

Kādu brīdī mēs visi apklustam, labi zinādami viens otra domas: Un līdzekļi? Un lieli attālumi? Un publikas maksātspējas?

Marianna Zīle lūkojas uz cigareti savu slaīdo pirkstu galos un ar tādu kā nopūtu, ar tādu kā smaidu saka: „Aktieris vienmēr bijis lielas pašreizējās spārnots — dažubrīd pat vairāk nekā citu kategoriju mākslinieki. Arī Mērbekas aktieri nenopelņina tik daudz, lai no tā dzīvotu — ko nozīmē 35—40 marku mēnesī? Un tomēr brauca, nīka, negulēja — un spēlēja! Es neuzdrošinos cerēt, ka šoreiz būs labāk. Turklāt mēs esam kļuvuši vēl nabagāki, tik nabagi, ka pat iesākt nespējam.”

Un nu nāk pārsteigums, kas aplicina tikko sacīto vārdu dziļo patiesīgumu: māksliniece iecerējusi deklamāciju vakaru, kuŗa atlikums ie-

plūstu jaunorganizējamā latviešu teātra trupas kasē; tam sekotu komisku monologu un dialogu vakars (vai Janševska Dzimtene, Kaudziņu Mērnīeku laiki tam nedotu augstvērtīgu materiālu?), — un tad, tad... varbūt varētu sākt domāt par Skroderdienām — ar kādām markām līdzekļu no iepriekšējiem sarīkojumiem. Un vai tad, kad darbs būs iesākts un pat jau

krietni paveikts, vai tad neradīsies arī kāda atbalss sabiedrībā, organizācijās? Zināmā veidā tas jau tagad pa druskai pieietams — Mērbekas teātra inventāra, dekorāciju, kostīmu un rekvizīšu atliekas, kas glabājas pie LCK Vācijā. Drednauts, protams, gan jau pārdots... Bet ja tie, kas aicinātu ansamblī ciemā, samaksātu ceļu? Tād pasākums jau iegūtu reālāku bazi, kuŗas pamatā ir visizturīgākais kapitāls, kāds vien kādam pasākumam var būt — pašreizējās un ideālais.

Monologu un dialogu vakars — tas mūsu apstākļos ir kas jauns, tas patiesi varētu būt labs sākums ar labiem panākumiem, — pat Minchenes un Diseldorfas augstvērtīgie literārie kabare tādā veidā dod iespēju prominentiem māksliniekiem nopelnīt maizīti vakarus pārpildītās zālēs.

Lai Mariannai Zīlei, šīs idejas radītājai, un viņas sabiedrotājiem labi sokas un lai nepietrūkst atsaucības. Latviešu centri dažādās Vācijas malās būs vairāk nekā pateicīgi. Arī Vācijā palikušie vīsnoki vēl ir cilvēki, turklāt ar gara maizes bādu.

